

شهرداری
 گرچه قبل از کودتای یعنی از سال ۱۳۲۵ قمری اداره شهرداری تأسیس گردیده و قانون تشکیلات آن از مجلس گذشته بود ولی از آن تاریخ تا بهجت کنومی اداره مذکور از خود اثر مهمی نمانده یعنی جامع شهرهای کثیف، حیواناتهای حرام، کوچه‌هایی که در زمستان پر از گل و لای میگردید و عسوزان آنها بدشواری میسر میشد هیچگونه اقدام مؤثری بعمل نیامد بی‌ترتیبی امور اذراق بطورزی بود که همواره بیم گرانی فوق‌العاده اذراق بلکه فقط و غلامیر و عدم مراعات حفظ الصحة عمومی کلیه اهالی را در معرض امراض گوناگون نهاده بود. باین اوصاف صحیح از ایجاد مؤسسات خیریه و مساحت‌های باشکوه مورد بدانت

اما در این چند سال بحرات میتوان گفت که بهسبب نایب‌تجربه شهرهای ایران عموماً بعدی تغییر کرده و حرایتهای آنها تبدیل و آبادی شده که بهسبب توجه قابل معایسه سابق نیست حیواناتهای عریض و طویل، برهنگاه و مؤسسات خیریه که در اندک مدت ایجاد گردیده موجب تعجب هر مسافری است که اوصاف سابق را دیده است طهران یکی از پایتختهای زیبا گردیده و در اطراف حیواناتهای اسباب شده آن عمارات باشکوه دولتی و ملی و شخصی بی‌اختیار حلقه بوجه هر باطری را مینماید و سعت طهران هر سال زیادتر می‌گردد و برای معایسه دیلا و سعت و ابعاد شهر طهران را در سنوات ۱۳۰۸ و ۱۳۱۲ یعنی فقط در چهار سال درج مینماییم^۱

	۱۳۰۸	۱۳۱۲
محیط شهر	۲۰۲۲۴ متر مربع	۲۵۰۰۰ متر مربع
مساحت شهر	۲۴۴۵۸۲۹۰	۴۶۵۰۰۰۰
قطر شهر از شمال جنوب	۴۶۰۰	۷۱۵۰
قطر شهر از شرقی غرب	۴۲۶۰	۷۸۵۰

از سال ۱۳۱۲ تا بطرف بروسب شهر افزوده شده و میشود، حدقه‌های سابق

۱- رجوع شود به نشریه راجع به شماری شهر طهران که از طرف شهرداری در ۱۳۱۲ منتشر گردید

از پین رفته و در خارج از آنها خانه های طولی ایجاد گردیده است . طول بعضی از حیواناتهای شهر متجاوز از ۲۵۰ متر و عرض آنها ۲۰ یا ۳۰ و حتی ۴۰ متر است . طول حیوانات پهلوی تا ایستگاه راه آهن (نژ شمال به جنوب) در حدود چهار هزار و سیصد متر و عرض آن ۲۴ متر است اغلب حیواناتها اسبالت و سنگه فرش است . میدانهای عمومی که اکثر مشجر و گلکاری است و باغچه های معرج و زیبایی شهر افزوده و محل تفریح عمومی است .

« میدان دروازه فروز »

مهمترین مؤسسات خیریه شهرداری از اینقرار است زایشگاه دادالرساعه . مسکین خانه و پرورشگاه یتیمان که در سنه ۱۳۰۲ تأسیس گردیده . یتیم خانه شاپور که در ۱۳۰۶ تأسیس شده و مؤسسه نوراگان از طرف علیاحضرت ملکه ایجاد شده دیگر بیمارستانهای شهرداری و آسایشگاه ناتوانان و پست های امدادی شهرداری است که هر کدام خدمات گرانبهایی با افراد نموده و می نماید

از طرف شهرداری اقدامات لازمه برای نظافت شهر و مراعات اصول حفظالصحه بعمل می آید . کلیه مهمانخانه ها و رستوران ها و عموم کسبه در تحت نظرمأمورین شهرداری میباشند و حتی کسبه معایبه صحتی میشود که هر گاه مبتلا به مرض سازی باشند معالجه شود همچنین کشتار حیوانات برای مصرف گوشت و توزیع آن پس

فصایان بسا کمال بطاقت بهمل میآید و بطور کلی میتوان گفت شهرداری حرثیات و کلیات امور شهر را تحت نظر قرار داده است چنانکه حمل جنازه‌ها و طرز دفن آنها هم طبق اصول صحیحی است و دیگر آن مناظر عم‌انگیز یعنی حمل جنازه بر دوش یا بر نوی الاغ مشاهده نمیشود و بواسطه اتومبیل‌های مخصوص نه فقط طرز سابق از بین رفته بلکه جلوگیری از امراض گوناگون میشود

اما راجع بآب طهران قبل از ۱۳۰۰ کسانی عهده‌دار آبیاری بودند که هیچگونه مسئولیتی نداشتند و رویه عادلانه در بین سزاد آن تاریخ شهرداری در صدد برآمد در تشحیص حق‌الشرب طریقۀ علمی را مراعات نموده محله‌های مشروبی را مساحی نماید و برای تهیه آب مطالعاتی بعمل آمد در آخر حجر محرای کسرح منظور نظر گردید و بعد از سنه ۱۳۰۶ اقدام بآن امر شد همچنین برای لوله کشی و تصفیه آب و تقسیم آن در شهر در سنه ۱۳۰۵ نقشه آن طرح و مناقصه گذاشته شد

برای روشائی معابر طهران هر سال بر تعداد لامپ‌های برق افزوده شد و کارخانه‌ای که دارای چهار دستگاه توربین است تهیه کرده اند ماشین آلات ایس کارخانه در رگه تماماً نصب گردیده و بنای آن در سطحی است دارای ۲۳۰۰ متر مربع خرید کابل و سیم و چراغ و سایر لوازم آن انجام یافته و طولی بحواله کشید که بر روشائی شهر و زیبائی پایتخت افزوده خواهد شد

موضوع اوراق که دولتهای وقت سالها در فکر چاره بودند و منظور حاصل نمیشد در این عصر بواسطه جلعید حناران و دمر کر گندم مصرف شهر و واگذاری آن شهرداری روج هر گونه حوادث قحط و علا شد و آن ایام که هر از آن بصریهوا اردشت گرسنگی جهان فانی را بدرد می‌گفتند سپری گردید در سال ۱۳۰۴ برای آسایش رازعیس اقدام به تشیص نرخ عله گسردید و دولت عهده‌دار گشت گندم تمام کشور را بقیمت مناسب ایتیاع نماید تا رازعیس محصور نشوند حاصل رحمت خود را در ایگان از دست دهند

چنانکه در فوق اشاره شد نه فقط در طهران بلکه شهرداری کل شهرها اقدامات برجسته کرده که شرح آن مفصل است .

« دمر سوم اسفند ۱۲۹۹ شمسی »

شهربانی

تشکيلات شهربانی بر روی پایه‌های محکم طبق جدیدترین اصول علمی استوار گردیده و مأمورین آن در حفظ و حراست

شهرها کمال لیاقت را بخرج میدهند و اگر بر حسب تعارف حرمی رخ دهد محرم هر قدر دیرک و ماهر باشد در اندک مدتی دستگیر گردیده مجازا کمه میشود برای تهیه پایوران (صاحبمصان) تحصیل کرده مدیسه اختصاصی تأسیس گشته و هر سال عددی فارغ التحصیل از آن خارج میشود

در حلال سابق که در تربیت زندانیان هیچگونه توجهی نمی گشت در این دوره نه فقط زندانها بقسمی بنا شده که در آن مراعات اصول حفظالصحه گردیده بلکه زندانیان را از راه اندرز و پند و موعظه و خطابه بر راه راست راهنمایی می نمایند و بر حسب استعداد آنان بکارهای مختلف مشغول و در تعلیم و تربیت آنها میکوشند تا پس از خارج شدن از زندان عضو واقعی ذر هیئت اجتماعی شوند و پیرامون اعمال رشک بگردند و دارای حرفه‌ای باشند که بتوانند از آن استفاده کنند میتوان گفت که شهربانی از این حیث خدمت بزرگی بحامعه مینماید چه نه فقط عسدهای را برنگزینی شرافتمند بسوی میدهند بلکه جامعه را بدین طریق از اعمال آنها مصون داشته چلو گیری از تکرار حرم میکند .

بطور کلی شهر بانی سه وظیفه عمده را انجام میدهد یکی متوسط پایودان و پاسانان که شب و روز کلیه امور مربوط با امنیت شهر را در نظر گرفته جلوگیری از وقوع جرم می نمایند ثانیاً هرگاه حرمی واقع شد حدیث در دستگیری مجرم می نمایند ثالثاً پس از محکومیت مجرم برندان در تربیت آنها همکاری می کنند - گذشته از این سه وظیفه مهم که شهر بانی انجام میدهد در مراقت عبور و مرور و حفظ سایر انتظامات شهری و برداشتن نشانیهای مخصوص مجرمین اقدامات لازمه را بعمل می آورد .

مأمورین شهر بانی در شبهای بسیار سرد زمستان و روزهای تابستان که گرما طاقب فرساست انجام وظیفه می نمایند و سزا مشاهده شده که پاسانان برای حفظ انتظامات کوشش را بانتهای درجه می رسانند و این قبیل اقدامات و فداکاریها نشان میدهد که تا چه اندازه اداره شهر بانی در تربیت مأمورین خود حدیث می نماید . در سال ۱۳۰۸ لایحه پاسانها تغییر کرده و مجلس نکسوفی که در خور آنست گردیدند اداره شهر بانی دارای محله ماهانه است که در آن مطالب مورد مر بوط بشهر بانی و مسائل اجتماعی درج میگردد . نمای شهر بانی در طهران یکی از ابنیه عظیم و زیبای این عهد است .

از سنه ۱۳۰۰ يك سلسله اصلاحات مهم در امور صحتی بعمل

بهداری

آمده است و مؤسسات بهداری در تمام کشور توسعه یافته

حتی در دهستانها شعبه های مخصوص ایجاد شده است . تأسیس مؤسسه پاستوره در طهران در سنه ۱۳۰۰ و ایجاد دارالتجربیه در ولایات که نهایت نافع برای تشخیص امراض است از جمله پیشرفتهائی است که در این رشته بعمل آمده .

در بهمن ۱۳۰۵ قدم بردگی برای احیاء امور صحتی برداشته شد و قانون

ممر کر مؤسسات بهداری کشور اعم از شهرداری و بهداری شهر بامیه و مؤسسه پاستور و غیره در اداره کل بهداری ممر کر یافت و رئیس آن در تحت هدایت وزارت داخله پیشرفت کلیه امور صحتی را عمده دار گشت . از آن تاریخ برای جلوگیری از امراض ساری ایجاد قرنطینه ها و ساختن بیمارستانها پیش از پیش اقدام گردید . اقدامات

بهداري كل براي مبارزه برصد مالاريا، امراض زهرزي اسل، امراض عفوي زعبره در اين چندسال قابل توجه است و خدمات اين مؤسسه در سال ١٣٠٦ براي جلوگیری از وناکه ازبصره بمآبادان و حره مسهر سرايت کرد همچنين در سال ١٣٠٧ که تبم شيوخ همان مرض در بعضی از بلاد جنوب ميرف و مرتب عمل اطباء براي تلميح عموم اهالي آنجا نمود بپايم مهم است به وضع قره طيبه های بلاد جنوب که بتوسط اطباء خارجي اجازه ميگشت بدمم اطباء قابل ايراني افتاد بلکه قره طيبه های حديدی مانند قره طيبه قصر شيرين و حريره هنگام ساخته شد و براي جلوگیری از سرايت امراض از خارجه بداخله ايران کمالي حديد بعمل آمد و دیده بانان صحي در سرحدات برقرار گرديد معاینه هوايی مائي از نقطه نظر صحي و حرید کشتی موسوم به اس سینه براي صد عفوي کردن کشتیهايي که در بلاد جنوب وارد ميشود و کشتی هوشاي حاصل ميگروند طاعون توجه دولت را بجلو گیری از سرايت امراض بخوبی ميرساند .

براي جلوگیری از مرض آنله اداره کويي عمومي و مجامع تأسيس شد و شعبه های ثابت و سیار آن در تلميح اهالي خدمات گرامهائي نمود و حتی آنها را بوسیله موعظه و اندرز تلميح و تشويق مينمودند تا در انجام وظیفه کوتاهی ننمایند همچنين اقدامات بر حسنه براي جشکابيدن باطلاقيها و مردانهای عمده که سبع پشه ناقل مالارياست بعمل آمده مظهرهای مختلف در طهران، گيلان، مازندران، گرگان و غیره براي مبارزه با امراض زهرزي (معاذتي) تأسيس شد دیگر اقدامات ، جدید ازويه محدزه و مصراست که در حالي خود نهايت اهميت رزدارد

راجع به بیمارستانها که مبحث مفصل و جداگانه است بهمن اکتفا ميشود که علاوه بر تکميل و توسعه بیمارستانهای سابق از قبيل بیمارستان دولتي و وزيری که اسمی بود بمرسم و اکون دارای قسمتهای طبي، جراحی، کحالي، لارائه واز و قسمتهای مخصوص زبانه و اطعالي است و هر روز عده ای از بیماران فقير و بي بضاعت را می پذيرد ، مؤسسات مهم زيگرى از قبيل بیمارستان رازی ، بیمارستانهای زبانه و کودکانه ایجاد گرديده و درمنا آنها شرایط تهويه ، روشنائي و غيره طبق اصول

علمی مراعات شده است. در بعضی محله‌ها کشور بیمارستانهای دولتی، ملی (ارعیات موقوفات) بلدی (ارعیات شهرداری) و خصوصی. در تحت نظر اداره کل بهداشتی تأسیس گردیده است. بیمه استان باهی و مخصوصاً بیمارستان شاهرضا در مشهد که کلاس طب هم در آن تأسیس گردیده از اسبق حالت بوجه این عهد است.

« دورمای بیمارستان شاهرما »

در خامه‌نویس نکته مند گرمیشود که بر خلاف ایام گذشته امروز اطباء باید دارای تصدیق عالی طبابت (در کثرت) باشند و کسانیکه تحصیلات عالی در آن رشته نکرده‌اند از طبابت محرومند.

در سال ۱۳۰۶ طبق قانون مخصوص اجاره داده شد اشخاصیکه ده سال متوالی مشغول طبابت بوده‌اند در مجلس امتحانی که در وزارت معارف زمرا کر ایالات و ولایات تشکیل گردید امتحان دهند و در صورتیکه از عهده امتحان برآید اجازه نامه طبابت بآنها داده شود ولی فقط در حدودی که بآنها اجازه ضابط داده شده حق طبابت خواهند داشت. گذشته از اینکه جمعی کثیر از ایرانیان در دانشکده های

کشورهای خارجه تحصیل طب نموده اند عده ای ارشا گردان اعرامی از طرف وزارت معارف برای تخصص در آن علم مأمور شدند اما دانشکده طب در طهران از همه حیث آراسته است و در تربیت محصلین نهایت دقت را نموده سالیانه عده ای وارغ التحصیل بیرون مینهد و چنانکه در یکی از فصول گذشته اشاره شد دحتران هم مانند پسران حق ورود در دانشکده مد کور را دارند هم انطور که اشتغال مطابقت منوط بداشتن تصدیق عالی است کسانیکه در علم دواسازی دارای تصدیق مخصوص آن رشته هستند ار اشغال پایین شغل محروم میباشند

مجمع شیر و خورشید سرخ و خورشید سرخ ایران در سال ۱۳۰۱ تأسیس گردید و منظور از تشکیل این مجمع آن است که بوسیله مختلفه در مساعدت ضعیفان و دستگیری از فقیران، نگاهداری از عجره، کمک نا مؤسسات خیریه، ایجاد دارالایتام و دارالتربیه، اداره کردن مریضخانهها، همراهی با مصیبت زدگان و صدها اموری که نتایج آن عاید بینوایان و بیچارگان میشود اقدامات لازمه نماید این مجمع در این مدت قلیل خدمات گراسپائی نموده و رحمان اعضاء آن لایق سپاسگذاری است ولی آنچه موجب بیسرف امور این مؤسسه ملی که حسب بین المللی دارد گردید توجیحات شاهشاه است که در هر موقع در تمویب آن مؤسسه بذل توجه مخصوص فرمودند و محمله در سنه ۱۳۱۲ پریاست و در راه دستور داده شد پیشنهادهای آن جمعیت را مورد دقت قرار دهند تا در نتیجه از زیاد عواید توسعه یافته و موجب پیشرفت عملیات خیر خواهانه آن مجمع گردد مجمع مد کور امروز در اکثر نقاط مملکت دارای بیمارستان و مؤسسات لازمه است و در موقع پیش آمد هر حادثه ناگواری در مجمع آوری اعانه و کمک به آسیب زدگان خدمات قابل توجیعی نموده است چنانکه هنگام سیل درن فارس و کرمان، دلرله قوچان و شاپور (سلماس) سیل تمریر ما مساعدهتائی که از طرف اعلیحضرت و الاحصرت همسایون ولیعهد و دولت ممتدر کمونی بعمل آمد درودی آسار آن حوادث دفع شد و مجمع نیز و خورشید سرخ هم نباید کوشش برای کمک آسیب زدگان نمود

« والأشجار هياكل وليمة »

اوقاف

برای اصلاح امور اوقاف و منع تصیح عایدات موقوفه قواص
 و نظامنامه‌های نافع و وضع گردیده و از آن جمله است قانون
 سوم دی ۱۳۱۲ که طبق ماده اول آن اداره کردن موقوفاتی که متولی ندارد یا مجهول
 التولیه است بوزارت فرهنگ و اوقاف محول گردید و همچنین طبق ماده دوم آن،
 نسبت به موقوفات عامه که متولی مخصوص دارد وزارت فرهنگ و اوقاف نظارت کامل
 خواهد داشت اما راجع به عوائد حق النظاره در مسره ماده پنجم چنین مرقوم رفته :
 وزارت معارف و اوقاف و عوائد حاصله از حق النظاره را بعد از مخارج وصول که شاید
 ارسدی ده کل عایدات هر یور تجاوز کند بمصرف ساختمان و تعمیرات اهبیه تاریخی
 و مرمت مدارس قدیمه و اما کن و آثار معدسه ملی خواهد رسانید در صورتیکه موارد
 مصرف در حوده و بی باشد حق بخدم خواهد داشت

س با اجرای این قانون در سه ۱۳۱۴ جمع کل عوائد حق النظاره بالغ بر
 دو میلیون و ناصد و بودهر از ریال گردید که بمصرف احایات مدارس ملی ، کمک
 خرج محصلین بی ضاعف ، سر و خورد سید ، اهبیه لوازم و ررض اساجن درستانها ،
 تعمیرات اهبیه تاریخی و غیره و غیره رسیده است

فصل دهم

حقوق زنان و نهضت بانوان

جای شك نیست که زبان نصف بیشتر افراد کشور را تشکیل
میدهند و اگر مراعات تربیت و حقوق آنان نشود نه فقط
ظلم به آنان شده بهیچ اجتماعی از خدمات نصف افراد خود محروم مانده بلکه
در تربیت پسران هم نهایت قصور شده است زیرا تربیت اطفال در سالهای اول زندگی
در دامن مادر است و محوطه خانه که طفل در آن بزرگ میشود در اخلاق او مؤثر
است. سالها بلکه قرنها حواهران و مادران ما از حقوق حقه خود محروم مانده
بودند و تربیت آنان اعتنائی نمیشد.

از اینها گذشته ما اینکه در آئین اسلام ازدواج و طرد معاشرت مرد با زن در
صحت احکام و شرایط منبسی است مراعات اکثر آن قواعد نمیکشد مثلاً بدون مراعات
رشد زن او را در حماله نکاح درمی آورند چنانکه اغلب دیده میشود يك مرد چهل یا
پنجاه ساله يك دختر به یازده ساله میگرفت و معلوم است با این طرز به قطع سلامتی
آن دختر در خطر میافتد بلکه بواسطه عدم تحریر زن، اساس آن خانواده همواره
منزلزل بود و پس از آنکه يك یا چند اولاد او خود می آمد کار مطلق میکشید
همچنین ممکن بود مرد بعنوان اینکه هنوز مجرد است زنی را خرید داده او را
بازدواج خود در آورد و بعد معلوم شود دارای يك یا چند زن و اولاد است از مهرقه
و مهریه فقط اسمی باقی بود زیرا مرد میتواند بواسطه بذر فتاری با زن او را محصور
سازد تا از مهریه خود صرف نظر نماید یا اینکه همه او را بپردازد
رفتار با زن بسته بدلتخواه مرد بود اگر مرد عاطفه اساسی و خلق خوشی
داشت رشته خانواده گسی قطع نمیکشد و الا زن پس از تحمل خود بسیار در آخر

مجبور می‌گشت که از مهر خود گذشته و از فرزندان خود چشم پوشیده با خنطلاق قانع شود. عجب آنکه هر گاه زن برای انجام حاجت و باجاریه شوهر از خانه بیرون می‌آمد مجبور بود خود را بطور خیلی مضحک با نقاب و چادر که طریقی آن را کمزیر سیاه می‌نامیدند بپوشاید و خلاصه آنکه زن خودی بود مایه درد دست مرد و محروم از حقه خود و حتی حق نفس کشیدن آزاد در کوچه و بازار نداشت! - اینگونه رفتار با زن و عقیده مردان نسبت نحوهران و مادران خود ناشی از یک سلسله موهومات و حرافات بود و الا بالا بردید اکثر مردان ایران نسبت بر بان حسود دارای قلبی رثوف و مهربانند و همین رأف دانی که از اخلاقی ملی ماست تا اندازه ای از این حراف مرد جلوگیری می‌کرد ولی با این حال مرد قادر مطلق بود آنچه می‌خواست می‌کرد و زن چاره جز اطاعت نداشت خاصه آنکه راه تعلیم و تربیت را بر روی آنها بسته بودند

بشهادت تاریخ، زنان ایران، باهوش، ریزک، عاقل و مرد بارند
بهست نابوان
 در میان آنها چه قبل از اسلام و چه بعد از آن اهرادی پیدا شده که مقامات بلندی داشته و نحوینی از عهده کار بر آمدند بسیاری از زنان این کشور در تربیت اولاد خود و مشارکت در امور شوهران خویش لیاقت فوق العاده مخرج داده اند چه بسا از درزگان و اهراف و حتی از سلاطین و حکما که امور خود را در دست زنان ایرانی گذاشته بودند و قدرت و تسلط آنها بواسطه اقدامات و نفوذ آن ردها بوده است، هورهم بسیاری از زنان ایلات ما نمونه تهور و شجاعند و در اکثر نقاط زنان روستائی در زندگی داخلی و خارجی با مرد شریک و سهیمند.
 از آنجا که بسیاری از مردان بواسطه گرفتن ردهای جوان قبل از روحیات خود وفات نموده اند تربیت اولاد و مرزگی کردن آنها ناطبع عهده آن زن ها و اواگذار گردیده و این نابوان با آنجا که نواسته اند در این خصوص انجام وظیفه مادری کرده اند

از آنچه گذشت نحوینی معلوم میشود که زنان ایران اهر حیث لایق و قابل آن بوده اند که حقوق آنها شناخته شود و در تعلیم و تربیت آنان اقدامات لازم بعمل

آید - پیشرفت این منظوریکی از مردگترین اصلاحات اجتماعی این عصر فرخنده است . ملت ایران عموماً وظیفهٔ نسوان خصوصاً تا ابد سپاسگداز مراحم شاهنشاه میباشد که تا دست توانای خود در امده مدتی و با کمال سهولت ابواب سعادت را بر روی دختران و جوانان ما باز نمودند و چنان بهضتی در آن طبقه ایجاد گردید که راستی تصور آن هم در این مدت کم مجال میآمد

مردگترین قدمهایی که در این چند سال در خصوص بهضت بانوان برداشته شده راجع است بتعلیم و تربیت دختران - وضع قوانین برای حفظ حقوق ریها ، تعبیر لباس بانوان

در فصل مربوط بتعلیم و تربیت اشاره کردیم که در هیچ عصری از اعصار از زمان مادها و هخامنشیها تا قبل از کودتا مانند این چندسال بتحصیل و تربیت بانوان چندان اهتمام نشده و امروز چندین هزار دختر در دبیرستانها و دبستانها مشغول تحصیلند .

تأسیس دانشسراهای دخترانه ، مدرسهٔ قانونی و مؤسسات دیگر از برای تربیت آنان و احازة ورود آنها بدانشکدهٔ طب و تربیت بدنی آنان بوسیلهٔ ورزش از جمله مباحث این عصر است و جزو درخای خود اشاره داین موضوع شده از تکرار آن در این فصل خوددانی میشود اما قوانین مهمی که برای حفظ حقوق بانوان وضع گردیده بحتی استمصل و از آن جمله است قانون راجع بازواج مصوب مرداد ۱۳۱۰ و قانون مدنی مصوب ۱۳۱۴ که در فصل مربوط باصلاحات قضائی به آن اشاره خواهد شد

در خصوص تعبیر لباس و ورود آنها در جامعه لازم است اشاره برور تاریخچه ۱۷ دی ۱۳۱۴ که هیچوقت از خاطر محو نخواهد گردید بشود

در روز هفدهم دی ۱۳۱۴ بهرمان شاهنشاه بانوان ایران بحقوق حقهٔ خود رسیدند از بمب و ورود در اجتماعات بهره مند شدند ساعت سه بعد از ظهر ۱۷ دی انومیل های سلطنتی در میان شوق و شرف مردوزن وارد محوطهٔ دانشسرای طهران گردیدند اعلایحضرت و علیاحضرت ملکه و والاحضرتین شاهدخت در مجال عمارت

پیاده شدند گرچه مقصود توزیع دانشنامه‌های محصلین و محصولات بود ولی در آنروز شاهنشاه در نظر گرفتند با يك اقدام ملوکانه و بیانات حسروانه بانوان با حقوق خود که در آن جشن عظیم شرکت داشتند آشنا سازند و حضار بوسیله ریاست تشریفات در حضور ملوکانه و علیاحضرت ملکه و والاحضرتین معرفی گشتند پس از آن وزیر فرهنگ گزارشهای لازم را بعرض رسانید و مراسم توزیع دانشنامهها بعمل آمد و خطابه‌هایی از طرف بعضی از محصلین و محصولات ایراد شد - سپس یکی از بانوان (خانم بریبت) خطابه‌ای بعرض رسانیده بحال اسف استعمال زبان اشاره کرد که چگونه مردان آنها را از حقوق حقه محروم کرده و حائمه حصب و حقارت بر آنها می‌پوشانیدند آنگاه خطابه خود را باین خصله خاتمه دادند.

شاهنشاهها روان آن مادران محروم کسه در قمرهای پدرش از این دعوت بی‌ بهره ماندند از زبان امروز سیاستگذاری میکنند و تمام بانوان که در این جشن تاریخی شرف حضور نصیب آنان شده اسب مقدم مبارک همایونی و علیاحضرت ملکه ایران را در این محفل آزادی و شادمانی تهنیت میگویند

ایک بیانات شاهنشاه که سردتر تاریخ بهصت بانوان اسب

• بی نهایت مسرورم که میبیم خانمها در نتیجه دانائی و معرفت بوضعیت خود آشنا شده و پی بحقوق و مرایای خود برده‌اند همانطور که خانم بریبت اشاره نمود درهای این کشور بواسطه خارج بودن از اجتماع نمی‌توانستند استعدادهای ذاتی خود را بروردهند بلکه باید بگویم که نمی‌توانستند حق خود را بسبب کشور و مذهب عزیز ادا نمایند و بالآخره خدمات و خدماتی خود را که شایسته اسب انجام دهند و حالا میروند که علاوه بر امتیاز در حستة مادری که دارا میباشند از مرایای دیگر اجتماع هم بهره‌مند گردند

• ما باید از نظر دور نداریم که نصف جمعیت کشور ما بحساب بی‌آمدی یعنی نصف قوای عامله ممالک بیکار بود هیچوقت احصائیة ارزشها برداشته نمیشد مثل اینکه درها يك افراد دیگری بودند و جزء جمعیت ایران مشمار نمی‌آمدند

• حیلی‌حای تأسف است که فقط يك موزن ممکن بود احصائیة زبانه‌داتته

شود و آن موقعی بود که وضعیت از راق در مصیقه مہانتاد و در آن موقع سر شماری می کردند و میخواستند مأمین آدوقہ نمایند .

من عمل نتظار ندارم و نمیخواهم از اقداماتی کہ شدہ است اظهار خوشوقتی کنم و نمیخواهم ترقی بن امروز با روزهای دیگر بگذارم ولی شما خانمہا باید این روز را یک روز بزرگ بدانید و از فرصتہائی کہ دارید برای ترقی کشور استفاده نمائید . من معتقدم کہ برای سعادت و ترقی این مملکت باید ہمہ اہم قلم کار کیم ہمینطور باید در راه فرهنگ کار کرد گرچہ فرهنگ در نتیجہ کوشش عمال دولت پیشرفت دارد ولی هیچ مایندہ نیست نمایند کہ مملکت محتاج بفعالیت و کار است و باید روز بروز بیشتر و بہتر برای سعادت و بہکبحتی مردم قدم برداشته شود

و شما خواهران و دختران من حالا کہ وارد اجتماع شدہاید و قدم برای سعادت خود و وطن بیرون گذاردهاید بدانید و طبیعہ شما است کہ باید در راه وطن خود کار کنید سعادت آتیہ در دست شما است شما بر میبکنندہ سئل آبیہ خواهید بود و شما هستید کہ میتوانید آموزگاران خوبی باشید و افراد خوبی از پروردگارتان بیرون بیایند

انتظار من از شما خانمہای دانشمند در این موقع کہ میروید بحقوق و مہربانی خود آنگاہ شوید و خدمت خود را بکشور انجام دهید این است کہ در زندگی قانع باشید و کار نمائید ، از تحمل و اسراف بپرهیزید

و پس از آن روز تاریخی بانوان ایران در سراسر کشور بتعبیر لباس و ورود در هیئت اجتماعی پرداختہ و با مساعدت مردان خود تشکرانہ این نعمت بزرگ را حسباً گرفتند

مرازی بہنر و معاصد عالی بانوان در اردی بہشت ۱۳۱۴

کانون بانوان

کانون بانوان بریاس عالیہ والاخصرت شاهدحت شمس

بہلوی اطرف وزارت فرهنگ تأسیس گشت و سپس شعب خود را در اعلیٰ لایات تشکیل دادہ و ہموازه بر تشکیلات خود می افراید منطور از تأسیس این کانون از

مواد اساسنامه آن که ذیلاً نگاشته میشود بخوبی معلوم میگردد .

- ۱- تربیت فکری و اخلاقی بانوان و تعلیم خانهداری و پرورش طفل مطابق قواعد علمی بوسیله خطابهها و نشریات و کلاسهای اکابر و غیره .
- ۲- تشویق پوزشهای متناسب برای تربیت جسمانی با رعایت اصول صحیح .
- ۳- ایجاد مؤسسات خیریه برای امداد به مادران بی بضاعت و اطفال بی سرپرست .
- ۴- ترغیب یسادگی در زندگی و استعمال اقمعه وطنی .
- ۵- این قانون بر طبق ماده ۵۸۷ قانون تجارت مصوب ۱۳۱۱ شخصیت حقوقی دارد و رئیس آن نماینده قانون خواهد بود .

فصل یازدهم

اصلاحات قضائی

اصلاحات قضائی از صفحات در حسان تاریخ عصر حاضر است چه در اثر توجه ساعده در وسط عدالت و وضع قوانین حقوقی و حرائی موافق با آداب و عادات ملت و مطابق با آخرین طرد و روزه‌ای که در دیای متمدن حکم‌رسان قوه قضائی ایران چندار حیت احقاق حق و وصل دعاوی بین افراد چه از نظر نظم عمومی و تسبیه مجرمین و طرد مجا که در اندری ما بهترین قوانین مسائل متمدن عالم میباید

چنانکه در فصل مربوط با انقلاب ایران اشاره شد یکی از خواسته‌های مهم ملت از دولت وقت تأسیس عدالتخانه بود چه در آن زمان حکام آنچه میخواستند عیب کردند بمقابله بود و به مرجع صالحی حتی احکام شرع مطاع هم اجرا نمیکشت و یک گونه استبداد وجود کلمی در سراسر ایران حکم‌رمانی میبود. با وجود فرارسیدن دوره مسروطیت و افناح مجلس مسطور ملت چنانکه بایست حاصل نگشت و عدالتخانه اینکه تأسیس شد اسمی بود بی مسمی و فی الحقیقه اوضاع کشور در آن اوقات همان بیره بود که اجرای اصلاحات ضروری محال میبود. در سال ۱۳۲۲ هجری (۱۲۸۸ شمسی) اقداماتی برای تشکیل محاکم دوزخه (ابتدائی و استماع) و تأسیس دیوان امیر بهل آعدو شرائطی برای شعل و کالب در عدلیه معین شد ولی بواسطه صعبت دولت وقت و بی نظمی امور از محاکم دوزخه هم سودی نگشت و حتی شرائط و کالب در طاق سیمان گذاشته شد و خبیعت امر این است که قبل از کودتای ۱۳۰۹ شمسی هیچگونه اقدامی برای اصلاح عدلیه نمید بینند نه احقاق حق میگذشت و نه فصل دعاوی هر ازها بر ویده بدون رسیدگی در بایگانی افتاده

بود و هر روز بر آن اضافه میگشت قضاة خود سر آنچه میخواهند میکنند تحقیق و بازرسی در میان نبود و بسا این احوال اکثر نقاط کشور از يك چنین عدلیه هم محروم بود.

از این اوضاع بحرینی معلوم میشود که تاسیس عدلیه منظم در تمام کشور و وضع قوانین و اجرای آن از آثار این عهد فرخنده است

در سال ۱۳۰۵ شمسی احارۀ اصلاح قوانین تشکیلات عدلیه و محتا کمات بوزیر عدلیه داده شد و بسا نوحی که شاهنشاه به پیشرفت امور قضائی داشته و دارند اصلاحات بی شماری بعمل آمد که در این کتاب فقط به مختصری از آن اصلاحات مهم اشاره میشود

از آنجا که مهم ترین عوامل حسن جریان امور محاکم
قضاوت و وکالت
 و حدود قضاة صالح و دانشمند و وکلاء تحصیل کرده و درستکار

است ، قوانین متعددی راجع باینستخدام قضاة و شرایط وکالت وضع شد در سابق معلومات اکثر قضاة محدود به مسائل فقهی بوده و تحصیلات دیگری برای آنها ضرورت نداشت ، طرد استخدام ، ترفیع و مجازات آنها درای اساس محکمی نبود ولی امروز یکی از شرایط استخدام قضاة آن است که از عهدۀ امتحان معصلی برآیند مواد این امتحان بهریمأ همان دروسی است که در دانشکده حقوق طهران تدریس میشود بدینیهی است فارغ التحصیل های دانشکده حقوق از دادن این امتحان معافند. چه با وطلدان این مؤسسه پس از سه سال تحصیل ثدادن امتحان و تعدیم رساله در یکی از مواد حقوقی موفق باحد «تیساس» میشوند

مواد تحصیلی دانشکده طهران مطابق باموادی است که در دانشکده های فرانسه تدریس میشود باصافه محصلین باید فقه اسلام و خصوصیات حقوقی ایران را در آن مؤسسه فراگیرند

فارغ التحصیل های دانشکده پس از چند سال خدمت در رشته های مختلف قضائی بمنصب قضاوت معتر میشوند ، طبق قانون اساسی مسند قضاوت مصون است یعنی عزل قاضی بدون اتمات تقصیر ممکن نخواهد بود ، با مراعات این اصل

برای اینکه قضاة ارحد خود خارج بشوند و تخلعی رخ ندهد تشکیل محکمه عالی انتظامی پیش بینی شده و اعضاء آن مستشاران دیوان عالی تمیزند و بدین ترتیب فقط قوه قضائیه حق رسیدگی به تخلفات قضاة را دارد قضاتی که مرتکب جنحه یا جنایت گردند طبق قانون مجازات عمومی سزای تنبیه میشوند ولی تعقیب جزائی آنها منوط با حارثه رسمی محکمه عالی انتظامی است همچنین برای ترفیع نصاب تریات خاصی معین گردیده و محکمه عالی پیشنهادهای رسیده را تحت نظر گرفته رأی خود را صادر میساید

اما راجع به وکالت قوانین سودمندی در خصوص درجه معلومات و اخلاق و کلاه وضع گردیده است بموجب قانون ۱۳۰۶ کسانی که سابقه وکالت یا قضاوت نداشته اند میبایست از عهده امتحانات لایحه برآیند قانون ۱۳۰۹ لیساسیه های حقوق را از امتحان معاف داشت و در آن سال همان سال قانون و کلاه تحت ریاست وزیر عدلیه که با اجتماع و کلاه انتخاب گردید تأسیس شد در سال ۱۳۱۴ و مخصوصاً در ۲۵ بهمن ۱۳۱۵ قانون مهمی راجع به شرایط وکالت ، شکایات و کلاه تصویب مجلس رسید - طبق این قانون وکالت دارای درجات معین است و برای هر یک از این درجات شرایط خاصی تعیین گردیده است

در آذرماه ۱۳۰۷ شمسی قانون اجازه اجرای لایحه **قانون مدنی** قانون مدنی تصویب مجلس رسید - یکی از ابواب این قانون راجع به حقوق مجتلهه است که برای اشخاص سبب با اموال معقول یا غیر معقول حاصل میشود و اصول معینی در مالکیت (اعم از عین یا منفعت) و حق انتفاع و حق ارتفاق بملک غیر و صحت شده همچنین راجع به اسباب تملك که عبارت از احبانه اراضی موات و حیات اشیا مباحه ، عقود و عهدهات - احد سعه وارث است و ابواب جدا گانه ای تنظیم شده که بر امری با بهترین قوانین ملل متقدمین میساید

مقتضی ما بحوبی دریافتند که اساس هر کشوری بر روی حیوانه است و از این جهت قوانین سودمندی برای حفظ آن اساس وضع نموده اند و موضوع مهمی که در مد نظر گرفته شده است حفظ حقوق زبانه در ابتدا در سال ۱۳۱۰ قانونی

راجع ازدواج بتصویب رسیده و تأسیس دفاتر رسمی ازدواج و طلاق دستور داده شد مزاحمت با کسی که همور استعداد جسمانی برای ازدواج پیدا نکرده ممنوع گردید و مرد مکلف است در موقع ازدواج برن و عاقد اطلاع دهد که در دیگری داند یا حیر . زن و شوهر مکلف بحسن معاشرت گشتند و مقررات نافع در خصوص سوء رفتار شوهر و در مواردیکه اقامت در منزل شوهر برای زن موجب ضرر بدنی یا مالی باشد وضع گردید . قانون مدنی مصوب ۱۳۱۳ و ۱۴۵ دارای فصلهای معینی است راجع بحواستگاری ، قابلیت صحتی برای ازدواج ، مواعع نکاح ، شرایط صحت ازدواج ، مهریه ، حقوق و تکالیف زوجین ، طلاق ، عده و غیره و غیره . همچنین راجع به سبب اولاد ، نگهداری و تربیت اطفال و اعیان بین اقارب موارد متعددی وضع شده است . قانون مدنی ایران به حفظ حقوق زوجین و وظایف آنها ؛ سبب بیکدیگر و اولاد معین کرده است .

سایر مباحث مربوط باشخاص و حجر و قیمومیت ، ادله اثبات دعوی (اقرار ، اسناد کتبی ، شهادت ، امارت و قسم) که هر کدام در جای خود غایت اهمیت را دارد از ابواب مهم قانون مدنی است که در سنوات ۱۳۱۳ و ۱۴۵ بتصویب رسیده است .

یکی از قدمهای مهمی که برای استحکام اساس مالکیت و

ثبت اسناد
و املاک

قطعی کردن تاریخ اسناد با حفظ سندجات آن از تبدیل و

تغییر برداشته شده وضع قوانین مربوط بثبت اسناد و املاک

است در سابق معاملات مربوط باملاک در دفتر رسمی ثبت نمیرسید و از این سبب باب محاربه و دعاوی جعل و تزویر باز و در هر موقع بنیان مالکیت صاحبان املاک را متزلزل میساخت چه بسا اتفاق میافتاد يك سند مجعول سألها موجب خسارت صاحب ملکی گردیده و حتی ملك را از دست او خارج میکرد . اگر چه در سال ۱۳۲۹ شمسی (۱۲۹۰ هجری) قانونی مربوط بثبت اسناد بتصویب مجلس رسید ولی این قانون از هر حیث ناقص بود چه اولاً راجع بثبت املاک و طر و تمثك اشاره ای نکرده و ثانیاً تشکیلاتی که در حور این امر مهم است پیش بینی نگردیده و فقط منظور مقنن آن بوده است اسنادی که بثبت میرسد در محاکم عدلیه معتبر شمرده شود . اولین قانون ثبت احوال در این عصر در ۱۳۰۲ شمسی بتصویب رسید و قوانین

دیگری آنرا تکمیل کرد. تدریجاً تشکیلات ثبت در تمام کشور توسعه یافت. املاک ثبت رسید، محاضر رسمی مفتوح گشت و پایه اسناد رسمی و حقوق مالکیت بر روی اساس محکم حلال بپذیری گذاشته شد چنانکه تم کلیه عقود و معاملات راجع بهین یا منافع اموات غیر مسوله و همچنین ثبت صلحنامه و عهده نامه و شرک نامه اجباری گردیدند بدین معنی که محاکم و ادارات راجع به آن معاملات با اسناد غیر رسمی در بیا بر نخواهد داد.

**دفاتر رسمی
ازدواج و طلاق**

تأسیس دفاتر رسمی ازدواج و طلاق بر رکنترین خدمت را بر وحین بلکه بحامیه بوده است در سابق نکاح بطور غیر رسمی واقع میگشت یعنی هاله نکاح و شرایط ازدواج در دفتر رسمی ثبت نمیکردید. دفتر شریعت عاقدین اجباری و رسمی نمود و پسان اتفاق می افتاد که هاله معهود میگشت و روحه برای جطاله حق خود میدادند بداشت و روح از روی عیار و نکاح و حیت می نمود.

معلوم است این قبیل اوضاع چه عمرانی را برای خانواده و جامعه در بر داشت، دیگر آنکه عاقدین در اغلب اوقات مراعات سن، رشد و احاطه بدندان در مواردی که ضرورت دارد مینمودند و از روح سؤال نمیدادند که آیا در دیگری دارد یا حیر بدینجهت و نفعه مهم ازدواج بدون مراعات این نکات مهم واقع میگشت. علینذا برای جلوگیری از این اوضاع دفاتر ازدواج و طلاق رسمی تأسیس گشت تا هنگام عهد یا طلاق مراعات فواید مدنی سود و واقعه در دفاتر رسمی قید گردد و از عوز و لزوم بتوان مراجه نمود.

قانون تجارت

برای پیسره امور در نوم تجارت، تسهیل معاملات تجاری و طررا حدیات شرکتهای وضع قوانین و مقررات خاصی بهایب لزوم زاداشت. برای این معهود در سنوات ۱۳۰۳ تا ۱۳۰۴ قوانین سود مدنی وضع گردید ولی در نتیجه ترقیات این چند ساله و تسویق دولت از افرادی که در تأسیس شرکت های تجاری بکوشید، وضع قانون کاملتری ضروری گشت. بنابراین در سال ۱۳۱۱ قانون کامل و جامعی راجع ب کلیه مسائل بازرگانی تصویب رسید و در

محاكمات وقوايين ديگر كه بمرور زماني كنون بتصويب رسيده است .

راجع به محاكمات جزائى اصول متينى براى بازرسي جرم و تحقيقات مقدماتى و محاكمه متهم و اجرائى حكم در نظر گرفته شده است . در همان حال كه ترتيبات خاصى براى كشف حقيقت پيش بينى شده مقررات نمودمندی براى حفظ متهم وضع گردیده و بخواهيد ميتواند از خود دفاع كرده بى تقصيرى خود را ثابت نمايد . قانون محاكمات جزائى در ۱۲۹۰ شمسى بتصويب رسيده ولى در سنوات ۱۳۱۱ و ۱۳۱۲ قسمتى از مواد آن تغيير كرده و مواد مهم ديگرى بر آن الحاق شده است .

د كركليه اصلاحاتى كه در اين چند سال در امور قضائى ايران

گذر

ر ح داده ولو باختصار و بطور فهرست در اين كتاب كفايت مخصوص

داريچ مختصر ايران است بكنجد لذا باچار از شرح مؤسسات مهم قضائى از قبيل محاكم شرع ديوان جراء عمال دولتى ، محاكم ماليه وغيره صرف نظر ميشود . راجع بتشكيلات وزارت عدليه فقط بهمى اكتفا ميشود كه طبق قانون درجه ۱۳۱۵ تشكيلات مركزى به اداره كل تقسيم ميشود اداره كل امور قضائى ، اداره كل امور ادارى و اداره كل شب اسناد و املاك .

محلله رسمى كه از ۱۳۰۷ تأسيس گشته و در آن كليه قوانين ، تصويب نامدها نظامنامه و بخشنامه هاى وزارت عدليه ، احكام محاكم جنايى ، احكامهاى قابولى و غيره درج ميشود طبق قانون ۱۳۱۵ حروم مطبوعات و قسمب اداره فنى است . از جمله مؤسسات وزارت عدليه يكى كلاس قضائى است و ديگر كلاس ثبت اسناد است كه در ۱۳۰۷ شمسى ايجاد گردیده است

مذتبى است كه بناى ساختمانهاى عظيمى براى محاكم و دفاتر شروع شده است و همچنين بناى قابل توجهى براى ثبت اسناد ساخته شده و وسط آن مطابق اصول علمى است كه از حريق وغيره محفوظ و مصون باشد

خصوصاً ایجاد اقسام مختلفه شرکتهای و ثبت آنها و انحلال و تصفیه امور هر شرکتهای
قواعد متینی مقرر گردید که با حفظ منافع عموم شرکتهای و اشخاص ذی نفع بهترین
راهنمای افراد در استفاده از سرمایه خود و خدمت با اقتصادیات مملکت است .

حفظ نظم عمومی که بالطبع موجب آسایش افسراد است
قانون جزا مستلزم وضع قوانینی است که در آن مجرم بر حسب نوع

جرم و اهمیت آن بدر نظر گرفتن اوضاع و احوال مجازات گردد . مقتضین ما در تنظیم
قانون مجازات عمومی بدر نظر گرفتن آداب، عادات، اوضاع سیاسی و اجتماعی مملکت و
درجه معلومات، اخلاق و احکام مذهبی ساکنین این کشور از اصول علمی جدیدترین
قوانین جزائی اروپائی هم استفاده کرده اند و بطور کلی میتوان گفت قانون مجازات
عمومی ما در منظور عمده را در نظر گرفته یکی حفظ هیئت اجتماعی و تنبیه مجرم
دیگر جلوگیری از وقوع جرم و معالجه اشخاصی که ارتکاب جرم در آنان حبلی و
یا زنی است . قانون مجازات عمومی از ۱۵ مرداد ۱۳۱۰ بموقع اجرا گذاشته شد
ولی از آن تاریخ بعد مخصوصاً در سنوات ۱۳۱۱ و ۱۳۱۲ بر حسب ضرورت یک سلسله
قوانین دیگر در اصلاح بعضی از مواد بالحق مواد دیگر تصویب رسیده است .

محاکم عمومی ایران دو درجه است ابتدائی و استیناف و
اصول محاکمات برای جلوگیری از تراکم دعاوی در محاکم ابتدائی در بعضی

از نقاط محاکم صلح ایجاد گردیده محاکم اختصاصی فقط حق رسیدگی باموزی
داند که قانون اجازه داده باشد فوق مقام محاکم دیوان عالی تمیر است که در
پایبندت تشکیل میشود و حق مص و ابرام احکام و نظارت در محافظت قانون و اجرای
آن را مالسویه در تمام مملکت دارد: مقررات خاصی برای تسریع محاکمات و حفظ
حقوق اصحاب دعوی و شخص ثالث وضع شده است

گرچه قانون موقتی اصول محاکمات حقوقی در سنه ۱۳۲۹ قمری (۱۲۹۰ شمسی)
تصویب رسیده ولی اصلاح قسمتی از مواد آن و وضع قوانینی که برای
رسیدگی دعاوی کمال ضرورت را داشت پس از آن تاریخ است و از آن جمله است
قانون آزمایش (۱۳۰۶ شمسی) قانون اصول تشکیلات عدلیه (۱۳۰۷) قانون تسریع

فصل دوازدهم

روابط ایران با دول خارجه

وقایع مختلفه داخلی

در مقدمه تاریخ عصر جدید اشاره باوضاع پیریشان و احوال
اسما بگیر این کشور قبل از کودتا گردیده شمه‌ای از نمود
اجاب و امتیاراتی که برای خود بدست آورده بودند بیان
نمودیم و گفتیم که در آن امتیارات استقلال سیاسی ، اقتصادی و قضائی ما نهایت
متر لزل و بعونی آورخته بود چون آن شهای تار سپری گردید لازم آمد که دولت
شاهشاهی خود را از آن قیود ظالمانه مستخلص ساخته و بنیان استقلال تام و تمام
ایران را مستحکم نموده اساس معامله متقابله را با کلیه دول مجری نماید و این
منظور عالی در اندک مدتی حاصل آمد .

روابط ایران
با دول خارجه

حق تفاوت قونسولی با کابینولاسیون که از سنه ۱۲۴۳ قمری بموجب معاهده
ترکمن چای بر وسها داده شد و بتدریج سایر دول هم طبق معاهدات مخصوص یا
بعنوان اصل کامله الوداد از آن استفاده کردند اساس استقلال قضائی ما را متر لزل
نموده برگترین لطمه را بر خاکه یس این کشور وارد آورده بود بنابر این در
اردیبهشت ۱۳۰۶ حسب الامر اعلیحضرت الغناء کابینولاسیون اعلام گردید و برای
تجدید عهد مدنت یکسال معین شد در نتیجه اقدام کار گذارها و اداره محاکمات
وزارت خارجه منحل گردید و بتدریج معاهدات و قراردادهائی بر روی اساس معامله
متقابله با دول خارجه بسته شد

روابط ایران با سایر دول همواره بر روی اساس دوستی و حسن تفاهم بوده و

از بدو کودتای کنون بسیاری از دول آسیا و اروپا و آمریکا عهدنامه‌های مرودت و ودادیه و قراردادهای تجاری. گمرکی اقامت. دریانوردی، هوائی حمایت‌علائم تجاری و صنعتی، موافقت در خصوص بیات قضائی و ابلاغ اوراق قضائی: مقاوله نامه‌های راجع به مبادله برزاق و امانات پستی بر روی اصل معامله منعقد گردیده است

طبق عهدنامه ۱۳۰ شمسی که بین ایران و اتحاد جماهیر شوروی روسیه منعقد گردید دولت شوروی تمام معاهدات و مقاولات و قراردادهای را که دولت تراری روسیه با ایران منعقد نموده و حقوق ملت ایران را تضییع مینمود از درجه اعشار ساقط دانست همچنین کلیه معاهدات و قراردادهائی که دولت سابق روسیه با ممالک ثالثی ضرر ایران منعقد کرده بود ملغی گشت دولت ایران حق انتفاع از حوضاتر آشوراده و حوضاتر دیگری که در سواحل ولایت گرگان است حاصل نموده همچنین مقرر شد طرفین با حقوق مساوی از روداترک و سایر رودها و آبهای سرحدی بهره‌مند شوند دولت شوروی از قرضی که دولت تراری ایران داده بود صرف نظر کرد و تمام بقلبینه و مطالبات و بدهی بانک استقراصی ایران را با کلیه دادائی معقول و غیر معقول بانک مربوط در خاک ایران بملکیت ایران در آورد راههای شوسه‌دار از بندر پهلوی به طهران و از قره‌وین بهمدان، خطوط راه آهن از حلما به تبریز و از صوفیان بدریاچه رضاییه، اسارها و وسایل نقلیه دریاچه مدکور، تمام خطوط تلگرافی و تلفونی که در حدود ایران توسط دولت تراری ساخته شده بود و بندر پهلوی (پرت) با اسارهای مال التجاره و کلرخانه چراع بری بایران واگذار گردید در سال ۱۳۰۶ قراردادی راجع به بهره‌برداری از شیلات سواحل جنوبی بحر خزر که در دست کمپانی معتبط شیلات ایران و شوروی است منعقد شد و هم در آن سال بندر (پرت) پهلوی بدولت ایران تحویل داده شد و در سال ۱۳۱۰ قرارداد اقامت و تجارت و بحریسمائی بین ایران و اتحاد جماهیر شوروی تصویب رسید دولت ایران از راه صلح‌طلبی در سال ۱۳۰۰ طبق قانون مخصوص عضویت جامعه بین‌الملل تشکیل گردید.

در سال ۱۳۰۸ ایران در عهدنامهٔ تحریم جنگ (بریاند - كلوك) مشاركت نموده و همچنین با بسیاری از قراردادهای و مقاوله نامه های بین المللی شرکت کرده که از آن جمله است پرتکل ژنو راجع بنگارهای سمی ، اساسنامهٔ دیوان داوری بین المللی ، قرارداد بین المللی مرادم ، تحدید مساحت و توزیع ارضیهٔ محدوده ، قرارداد بین المللی اتوموبیل دانی ، تسهیل فیلمهای بین المللی و غیره و غیره .

در سنوات مختلفه بین ایران و ترکیه و افغانستان و دولت شوروی قرارداد بیطرفی و عدم تعرض منعقد گردید . در سال ۱۳۰۸ (۱۳۴۸ قمری) دولت ایران دولت جدید حجاز و بعد از برسمیت شناختن و هیئت اعرامی دولت حجاز در تحت ریاست امیر و بصل ولیعهد آن دولت بطهران وارد گردیده پذیرائی رسمی از آنان بعمل آمد (۱۳۱۱) همچنین در سال ۱۳۱۱ دولت عراق برسمیت شناخته شد و بر حسب دعوت شاهنشاه ایران از پادشاه عراق ، اعلیحضرت ملکشاهیصل در سال ۱۳۱۱ ایران را دیدن نمود و در پذیرائی او احترامات لازمه بعمل آمد .

اجتلاف سرحدی ایران و ترکیه که سالها موجب مذاکره و مناقشه بود حاتمه یافت یعنی پس از مبادل مراسلات در سال ۱۳۰۸ و ورود وزیر امور خارجهٔ ترکیه (توفیق رشدی اوس) بطهران در سال ۱۳۱۰ قرار تحدید حدود منعقد و پس از تصویب مجلس شورای ملی در ۱۳۱۱ شمسی بموقع اجراء گذاشته شد . روابط ایران با دولت ترکیه دور بروز صمیمی تر گردید و اعلیحضرت دعوت حضرت آقا ترک ریاست جمهور ترکیه را قبول فرمود و در حراداد ۱۳۱۳ بحاکم ترکیه عریضت فرمودند . از طرف دولت و عملت ترک پذیرائی شایانی بعمل آمد که بطیر آن کمتر دیده شده است .

راجع بتحدید حدود ایران و افغانستان در سال ۱۳۱۲ حکمیت بدولت ترکیه واگذار شد و رأی حکمیت آن دولت در سال ۱۳۱۴ بتصویب مجلس شورای رسید و این مسئله هم حاتمه یافت .

موضوع دیگر اجتلافات سرحدی ایران با دولت عراق بود که در سال ۱۳۱۴

در شورای جامعه ملل مطرح شدند دولتین همجوار وهم کیش بهتر آن دانستند که این قضیه را بین خود حل نمایند ، بنابراین در تعقیب مذاکرات و ورود وزیر امور خارجه و نمایندگان دولت عراق بطهران و حسن موافقت دولتین اختلافات سرحدی دفع گردید و در سال ۱۳۱۶ قرارداد آن بتصویب مجلس رسید

در تیر ۱۳۱۶ پیمان مودت و اتحاد بین ایران و ترکیه ، افغانستان و عراق بسته شد و چون در طهران و در کالج سعد آباد با مضاف رسیده موسوم به پیمان سعد آباد است . راجع مابین پیمان و در امور خارجه ترکیه آقای رشیدی ازس در یکی از نطقهای خود چنین اظهار داشته است : پیمان سعد آباد که يك منطقه امنیت و صلح دوستی در اراضی پهناوری ایجاد نموده از آن شاهکارهایی است که در پرتو فروغ این روح دوستی و صمیمیت تحت نظر و علاقه شخص اعلیحضرت شاهنشاه ایران منعقد گردیده است ،

شرح معاهدات و قراردادهای منعقد بین دولت ایران و سایر دول عالم از حدود این فصل خارج است سایر این با آنچه در فوق گفته شد اکتفا کرده در حاتمیه باین نکته اشاره میشود که ارسال ۱۳۰۸ شمسی بین دولت ایران و ژاپسون روابط سیاسی ایجاد گردید و سازماندهی در ایران و توکیو تأسیس شد .

راجع با همبیت بعروقه جدید گمرکی و قراردادهای گمرکی که با دول سنه شده و انتعاش حق طبع امکنس از بانك شاهنشاهی بنامشعلی ایران (طبق قانون ۱۳۰۹ شمسی) و انحلال اداره بنگرایی هند و اروپا در ایران (در سال ۱۳۱۱) و انعام امتیاز نصب حمون و انعقاد قرارداد جدید در آن مخصوص (در ۱۳۱۲) در فصول گذشته شرح مختصری داده شد و تکرار آن لزوم ندارد .

شاهسپاه ایران در همان حال که کلیات و جزئیات امور را

مسافر تهرای
شاهسپاه

بصورت نظر قرار داده شروع با اصلاحات عظیمی نمودند برای

مشاهده اوضاع بلاد دور دست ، رعایت حال اصناع ، تشویق

دراغیر و صنعتگران و دادن دستورهایی جدید موافق با اوضاع محلی هر نقطه در

هر سال بکرات دنج سور را منحتمل گردیده اوصاح اقصی نقاط ایران را از نزدیک ملاحظه فرموده اند . شرح این مسافرتها که در کلیه نقاط ایران بعمل آمده است اندرزهایی که شاهنشاه در هر محل و در هر نقطه بطبقات مختلفه داده اند ، دستور هایی که برای عمران و آبادی و پیشرفت اوضاع اقتصادی و اجتماعی و غیره حسب الامر ملوکاته صادر گردیده در خود کتاب جدا گانه ایست .

غیر از مسافرتها ی عدیده در داخله کشور در سال ۱۳۰۳ شمسی پس از خاتمه قضیه خوزستان عارم زیارت عتبات عالیات شدند

ایرانیان مقیم عراق که سالیان دراز منتظر طلوع آفتاب اقبال وطن خود بودند بحسن و شادی پرداخته احساسات قلبی خود را ابراز داشتند .

همچنین در سال ۱۳۱۲ اعلیحضرت دعوت حضرت آتاترک غازی مصطفی کمال پاشا رئیس جمهور ترکیه را قبول فرموده برای تشبیه مسامی و داد و اتحاد بین ملتین ایران و ترک در ۲۴ خرداد بطرف ترکیه عریضت نمودند .

در کلیه اماکن تاریخی مراسم پذیرائی ناشکوهی از طرف رئیس جمهور بعمل آمده در هر نقطه ملت ترک با کمال شوق و شمع پیشوای ملت ایران را استقبال کرده اظهار مسرت مینمودند و چنانکه وزیر امور خارجه ایران در آن هنگام در مجلس شورای ملی اظهار داشتند نه آنقره نه اسلامبول نه ازمیر چنین استقبال و جشن و تطاهرات ملی را به خاطر نداشته و یقین است که این مودت در تاریخ روابط ملک شرق جاوید و پایدار خواهد بود .

یازدهم تیرماه با حضرت آتاترک وداع و با تشریفات لایحه و احترامات نظامی در چهاردهم همان ماه بسرحد ایران وارد شدند

از آثار سلطنت شاهنشاه مهلوی آقایان معصله الاسامی
و در تاریخهای مختلف ریاست هیئت وزراء را عهده دار
بوده اند

ریاست هیئت
وزراء

از آذر ۱۳۰۴ تا خرداد ۱۳۰۵

آقای محمدعلی فردعی

از بهمن ۱۳۰۵	آقای حسن مستوفی
در خرداد ۱۳۰۶	» (کابینه جدید)
در فروردین ۱۳۱۲	» مهدی قلی هدایت
در شهریور ۱۳۱۲	» (کابینه جدید)
در خرداد ۱۳۱۴	» محمدعلی فردغی
در آذر ۱۳۱۴	» (کابینه جدید)
در کنون	» محمودحم

**الغاء القاب
وعناوین**

در سابق گذشته از کلمات جان ، میرزا و غیره که مضاف یا مضاف‌الیه اسامی اشخاص بود بسیاری از افراد دارای القاب و مناصب و عناوین مخصوصی بودند. گذشته از آنکه اکثر این افراد لیاقت داشتن لقب را نداشتند بسا اوقات آن لقب یا عنوان هم معنی معینی نداشت. از این رو بدون جهت یک عده اشخاص دارای القاب پوچ و بی‌معنی بوده و کار بجائی رسید که هر کس متوقع آن بود که در مکالمه و مکاتبه نام او را با عناوین مخصوصی ببردند.^۱

در تاریخ ۱۵ اردیبهشت ماه ۱۳۰۴ قانون الغاء القاب و مناصب مخصوص نظام و کشوری بتصویب مجلس رسید. بدینوسیله است الغاب و مناصب نظام که بر حسب قانون الغاء شده تغییر از درجاتی است که افسران نظامی پس از ابرار لیاقت بدان بائلی میگردند.

برای اینکه عناوین و القاب و تعارفات بی‌تناسب که موجب تسبیح و تقویع و عسارت پرداری بیمعنی است از بین برود در ضمن نظامنامه‌ای که برای دستور تشریفات و آداب رسمی دولتی تهیه شده دستخط شاهنشاه منی بر سازه و مختصر کردن القاب و عناوین صادر گردید و فصل هشتم نظامنامه مذکور مربوط بعناوین است و قدغن اکید گردید که از آن تجاوز نمایند.

قبل از اوضاع کنونی در دوائر دولتی اسامی سالهای ترکی و بروح عربی استعمال میگشت مثلاً برح ثورسنه ایلان نیل

ماههای فارسی

یعنی برج گاو سال مار) بهمین جهت در تاریخ یازدهم فروردین ۱۳۰۴ قانون تبدیل
 روح به ماههای فارسی وضع گردید - عمداً تاریخ سال هجرت حاتم النبیین (ص) از
 مکه معظمه بمدینه طیبه است - آغاز سال روز اول بهار و سال کهماکان شمسی حقیقی
 واقعی ماند - طبق آن قانون در تیب سال شماری ابعوری که در ذممه سابق معمول
 بوده منسوخ شد

در سابق اوزان و مقیاسهای ایالات و ولایات ایران مختلف
 بوده و حتی در بعضی نقاط وزنه های بنوعیات و ابعاد اطراف
 یک شهر با یکدیگر فرق داشته و قسمی که در مبادلات و
 معاملات میسایس اوزان مختلفه را منظور نظر داشت از طرف دیگر وزنه های
 قانونی موجود نبود و کسبه بصیل خود هر سنگی را میخواستند استعمال میکردند
 دولت وقت در ضمن برآمد که باین هرح و مرج حاتمعهده - بنا بر این در دهم مرداد
 ۱۳۰۴ قانون اوزان و مقیاسها طبق اصول متری تصویب مجلس رسید ولی اسامی

در ذممه سابق

اوزان و مقیاس بتاریخ بوده مثلاً یک کبر مساوی بود باینکه متر و یک نیمه آنه باینکه
 لیتر و یک درم باینکه گرم و پس علیهذا - چون اسامی فارسی با اعراف اصول متری
 تولید سوء فهاهم برای عموم می نمود در دی ماه ۱۳۱۱ قانون دیگری وضع شد و

اسامی بین المللی متر و کیلو و غیره معمول گردید

نظامنامه این قانون درامقند همان سال منتشر گشت و ورده های قانونی که قسمتی از آن برنجی و قیمت دیگرچندن است و دارای علامت مخصوص دولتی است متدرجاً ازسنه ۱۳۱۴ بین اصناف و کسبه توزیع گشت تا راه تقلب بسته شود و دیگر کسی نتواند سنگهای مختلف استعمال نماید .

اصولا در این عصر ساختن عمارات عظیم و زیبا و تعمیر بناه
ابیه و عمارات
بهایب مورد توجه است چنانکه کلیه وزارتخانهها و بانکها

و مؤسسات و ادارات و بنا های ما شکوهی بر حسب احتیاجات خود ساخته و طرد معماریهای قدیم و جدید را مراعات کرده اند گرچه مهر آن بود که شرح انبیه این عصر موصوع وصل حد آگاهانه باشد ولی سببائی از احتیاجات فصل معینی برای ایر منظور خود داری گشت چه انبیه عظیم وزارت جنگ و وزارت طسرق و شوارع

«تالار مورد سلطسی»

ایستگاه های راه آهن و پلهای عظیم فلزی و صدها ساختمان های دیگر و عمارات ادارات دولتی و مؤسسات عام المنفعه چه در پایتعب و چه در سایر بلاد ایران بعددی زیاد است که جمع آوری اطلاعات راجع بطرز ساختمان آنها مستلزم وقت بسیار است و با فرص اینکه ما نتوانیم کلیه آن معلومات را با زحمات زیاد بدست آورد

تقسیمات لازمه را از حیث طرز بنا بعمل آوریم صححات این تألیف گنجایش این مطالب را ندارد و ما بر این در ضمن شرح اصلاحات در هر يك از رشته‌های امور کشوری اکتفا بنام بعضی از انبیه مهم ادارات یا مؤسسات مرعوفه گردید.

استحکام وحدت ملی

قطع است که بزاد و زمان و تاریخ چند هزارساله این کشور ساکنین آن را با یکدیگر متحد و منفق نموده و اهالی کلیه قطعات ایران بهره‌بردار که تکلم کنند و به رسم و رسم که خود را درخواهند خویشانی را برای دانسته همه دارای يك گونه آرزو و آمال ملی بوده و می‌باشند. برای استحکام این اساس متین و برای اینکه هیچ‌گونه اختلافات طبعی بین ساکنین این سرزمین نباشد در این عصر قدیم‌های بزرگی برداشته شده و از آن جمله است « وحدت شکل در انبیه » و برامتی برای متحد نمودن اهالی و مربوط ساختن آنها به سعی که در معاشرت با یکدیگر در رحمت نباشند بهتر از آن اقدامی ممکن نیست. کسانی که ایران چند سال قبل را دیده‌اند خوبی بحاضر دارند که در آن هنگام به فقط در دهستانها لباس اهالی مختلف بوده بلکه در شهرها هم انواع کلاه‌های گوناگون و لباس‌های رنگارنگ اهالی را از یکدیگر متمایز ساخته بود و هر قسم کلاه و لباسی تشکیل طبقه مخصوصی را میداد، گرچه در باطن ایرانیان دارای يك گونه آرزوی ملی بودند ولی در ظاهر این اشکال مختلف آنها را هم دور ساخته بود بدینجهت در دی ۱۳۰۷ قانون یکسان نمودن انبیه از مجلس گذشت و برای این منظور اهالی حشنها گرفته لباس‌های مختلف را از خود دور ساختند.

در سال ۱۳۱۴ قدم دیگر در این راه برداشته شد و اهالی ایران کلاه بین‌المللی را که مخصوص ملل متحد است بر سر گذاشتند و از این جهت نیز با سایر ملل بزرگ عالم هم‌رنگ گردیدند.

عاجیه

دولت و ملای ایران در نتیجه اقدامات شاهنشاه هر چه تمامتر مراحل ترقی و تعالی را طی نموده در مسودی اوضاع مادی و معنوی کشور عیب‌کوشد. سالی نمی‌گذرد که اقدامات مهمی در فرسب اقدامات گذشته افزوده نشود. بسا اینکه در این کتاب نهایت کوشش بعمل آمد که اشاره

روابط ایران با دول خارجه ۷۱۷

محتصری بکلیه اقدامات مهم بشود معدلك بواسطه کثرت اقدامات مفید احرا این منظور عملی نگردید و از ذکر مطالب مهمی مانند دریا نوردی ، خرید کشتی ، ایجاد کارخانه هواپیمائی ، کارخانه ذوب آهن و غیره صرف نظر شد و از خداوند متعال آرزو داریم توفیقی عنایت گردد تا در حاد دوم این کتاب بشرح آنها و وقایع بعدی بپردازیم هم اکنون که این سطور تحت طبع است قوانین مهمی راجع بتشکيلات حدید وزارت داخله و عمران و آبادی نقاط مختلف ایران تحت شورا است .

مطالب مهم دیگری که در این تألیف اشاره نشده نهضت ادبی و علمی این عصر و پیشرفت مطوعات و جراید است . از این قسمت که مستلزم تحقیق عمیق و بدست آوردن شرح حال نویسندگان فاضل معاصر است بواسطه ضیق وقت و کثرت گرفتاری نگارنده این سطور صرف نظر شد .

در این جلد فعلا بهمین اکتفا میشود که جراید و مجلات این عصر در روشن نمودن افکار عموم و هدایت اهالی با اصول تمدن و آشنا ساختن خوانندگان با اوضاع جهان حدمات گرانبهای مینمایند .

از طرف دیگر نویسندگان فاضل ما در این مدت قلیل کتب بسیاری در مسائل علمی و ادبی ترجمه و تألیف نموده اند . شعراء عالیقدر ما بواسطه وزیدن نسیم روح افرای تجدد نغمه دیگری آغار کرده با اشعار جانبخش خود روح جدیدی در کالدها میدهند .

خلاصه ایران وارد مرحله جدید گردیده ، دوره عظمت و شکوه فرا رسیده علائم آینده بسیار درخشانی پدیدار است و بجااست که در خاتمه این تألیف روی بهم میهنان خود ازن و مرد کرده بگوئیم :

نقصد دعا دستها کن بلند

نه دادگر پهلوی زنده باد

بشکرانه آنکه رستی ز بند

که اینعهد فرخنده پاینده باد

فهرست مهمترین وقایع و اصلاحات عصر حاضر

تاریخ هجری		شخصی	مهمترین وقایع و اصلاحات
۱۲۹۶	۲۴ - اسفند ۱۲۹۶		تولد امیرکبیر شاهنشاه پهلوی
۱۳۳۸	۴ - آبان ۱۲۹۸		تولد والا حضرت نام پور محمد رضا ولایتعهد کودتا
۱۳۳۹	۳ - اسفند ۱۲۹۹		تعمیر مقام وزارت جنگ
۱۳۳۹	اردیبهشت ۱۳۰۰		حصول امنیت در گیلان و فرار میرزا کوچک جنگلی
۱۳۴۰	مهر ۱۳۰۰		انتزاع ساوجبلاغ (حدآباد) از بد اشراق
۱۳۴۰	آذر ۱۳۰۰		عضویت ایران در جامعه بین الملل - تصویب عهدنامه های مودت بین ایران و چین - و ایران و شوروی - ایران و افغانستان
۱۳۴۰	۱۳۰۰		تصرف چهاربوق در آذربایجان
۱۳۴۰	۱۳۰۱	مرداد	تفویض مقام ریاست وزارت به منجلی ایران
۱۳۴۲	۱۳۰۲	آبان	تعمیر ملت از سلطنت قاجاریه و درخواست تغییر وضع (رژیم)
۱۳۴۲	۱۳۰۲	اسفند	تفویض ریاست کل قوای دفاعیه و تأمینیه
۱۳۴۳	۱۳۰۳	بهمن	تصدد دستگاه تلگراف بی سیم امواج بلند
۱۳۴۳	۱۳۰۳		دستگیر شدن خزاع
۱۳۴۳	۱۳۰۴	اردیبهشت	تصویب قانون نظام وظیفه
۱۳۴۳	۱۳۰۴	خرداد	انتزاع سلطنت قاجاریه و تفویض حکومت موقتی به رضاخان سردار سپه
۱۳۴۶	۹ - آبان ۱۳۰۴		افتتاح مجلس مؤسسان
۱۳۴۴	۵ - آذر ۱۳۰۴		پیدایش سلطنت شاهنشاه پهلوی
۱۳۴۴	۲۱ - آذر ۱۳۰۴		تاجگذاری شاهنشاه
۱۳۴۴	۴ - اردیبهشت ۱۳۰۵		آغاز اصلاح عدلیه مرکزی و ولایات
۱۳۴۵	۱۳۰۵	اسفند	اجازه ساختمان راه آهن بین بندر شاه و بندر شاپور
۱۳۴۵	۱۳۰۵	اسفند	اعلام الفداء کاپیتولاسیون
۱۳۴۵	۱۳۰۶	اردیبهشت	تحويل گرفتن پورت پهلوی
۱۳۴۵	۱۳۰۶		فرار داد شیلات
۱۳۴۶	۱۳۰۶		قانون تعرفه گمرکی
۱۳۴۶	۱۳۰۷	اردیبهشت	قانون راجع باعزام محصل از طرف وزارت معارف و خارجه
۱۳۴۷	۱۳۰۷	خرداد	افتتاح بانک ملی (در اردیبهشت ۱۳۰۶ احیای تأسیس آن داده شد)
۱۳۴۷	۱۳۰۷	شهریور	افتتاح راه خرم آباد بندر فول
۱۳۴۷	۱۳۰۷	آبان	

تاریخ هجری			مهمترین وقایع و اصلاحات
قمری	شمسی		
۱۳۴۷	۱۳۰۷	دی	تصویب قانون متحدالشکل نمودن الیه
۱۳۴۷	۱۳۰۷		دستگیری دوست محمد بلوچ
۱۳۴۷	۱۳۰۸	فروردین	مشارکت ایران در عهدنامه تحریم جنگ (بریاندکلوک)
۱۳۴۷	۱۳۰۸	اردیبهشت	شناختن دولت عراق
۱۳۴۸	۱۳۰۸	مرداد	شناختن دولت نجد و حجاز و ورود هیئت اعزامی آن دولت بطهران
۱۳۴۸	۱۳۰۸	آبان	شناختن دولت عراق
۱۳۴۸	۱۳۰۸		تشکیل وزارت راه و شوارع و وزارت اقتصاد ملی
			الغاء امتیاز طبع اسکناس (اجازة مبدلة ضمیمه امتیازنامه پانك شاحشاهی)
۱۳۴۹	۱۳۰۹	خرداد	افتتاح دستگاه تلگراف بر سیم امواج کوتاه
۱۳۴۹	۱۳۰۹		قانون حفظ آثار ملی
۱۳۴۹	۱۳۰۹	آبان	واگذاری انحصار تجارت خارجی بدولت
۱۳۴۹	۱۳۰۹	اسفند	تعمیر خطوط تلگرافی هند و اروپا بدولت ایران
۱۳۴۹	۱۳۰۹	اردیبهشت	افتتاح پل سفیدرود بن رشت و لاهیجان
۱۳۵۰	۱۳۱۰		عزیمت والا حضرت همايون ولایت عهد عظمی برای تکمیل تحصیلات اروپا
۱۳۵۰	۱۳۱۰	شهریور	تقسیم وزارت اقتصاد ملی سه اداره بحار، صنایع و صناعت
۱۳۵۰	۱۳۱۰		افتتاح کارخانه فنی ماری کوب بزرگ و حج رسمی شاهی
۱۳۵۰	۱۳۱۰		ورود ملك فيصل پادشاه عراق بایران
۱۳۵۱	۱۳۱۱	اردیبهشت	مبادله قرارداد تعیین خط سرحدی ایران و ترکیه و مبادله قرارداد انحلال اداره هند و اروپا در ایران
۱۳۵۱	۱۳۱۱		ورود رسمی امیر فیصل ولیعهد حجاز بایران
۱۳۵۱	۱۳۱۱	تیر	اجارة الحاق دولت بقرارداد بین المللی وامداد تعاون مالی - تحدید ادویه مسدود
۱۳۵۱	۱۳۱۱	تیر	رسیدن کشتیهای جنگی خریداری دولت ایران بیدرغیان
۱۳۵۱	۱۳۱۱	آبان	الغاء امتیاز رمت جنوب (امتیاز دارسی)
۱۳۵۱	۱۳۱۱	آذر	افتتاح کارخانه قدسازی کرج
۱۳۵۱	۱۳۱۱	آذر	تأسیس جای ماری در لاهیجان
۱۳۵۱	۱۳۱۱	آذر	تصویب قرارداد حدیث نفت جنوب
۱۳۵۲	۱۳۱۲	خرداد	افتتاح بانک ولاحی (اجازة تأسیس در ۱۳۰۹ و خرداد ۱۳۱۲ داده شد)
۱۳۵۲	۱۳۱۲	تیر	تأسیس کارخانه سیه انسانی - کراوات - نمودن و اشباع چوب
۱۳۵۲	۱۳۱۲		

تاریخ هجری		شمسی	مهمترین وقایع و اصلاحات
قمری			
۱۳۵۲	۱۳۱۲	آذر	افتتاح راه چالوس
۱۳۵۲	۱۳۱۲	اسفند	اجازه تأسیس دانشسراهای مقدماتی و عالی
۱۳۵۳	۱۳۱۳	خرداد	اجازه تأسیس دانشگاه
۱۳۵۳	۱۳۱۳	خرداد	مسافرت اعلیحضرت همایون شاهنشاه به ترکیه
۱۳۵۳	۱۳۱۳	تیر	مراجعت موبک ملوکانه از ترکیه
۱۳۵۳	۱۳۱۳	شهریور	اقدامات لازمه جهت ساختمان سیل بند شهر تبریز
۱۳۵۳	۱۳۱۳	مهر و آبان	تأسیس کارخانه قندسازی شاهي و در آمین
۱۳۵۳	۱۳۱۳	مهر	چشم هزارمین سال فردوسی
۱۳۵۳	۱۳۱۳	آبان	ورود ولیمه سوند بایران
۱۳۵۳	۱۳۱۳	آبان	افتتاح نمایشگاه دائمی کالای ایران
۱۳۵۳	۱۳۱۳		اجازه الحاق ایران بقرارداد بین المللی اتوموبیلرانی -
۱۳۵۳	۱۳۱۳	دی	فیلمهای تربیتی
۱۳۵۳	۱۳۱۳	دی	تأسیس کارخانه حریر بافی در چالوس
۱۳۵۴	۱۳۱۴	خرداد	تشکیل اولین جلسه فرهنگستان
۱۳۵۴	۱۳۱۴	خرداد	استقبال ملت از کلاه بین المللی
۱۳۵۴	۱۳۱۴	مهر	تجدید حدود ایران و افغانستان
۱۳۵۴	۱۳۱۴	مهر	تأسیس کارخانه قند سازی مرو دشت و شاه آباد
۱۳۵۴	۱۳۱۴	۷ دی	آغاز نهضت عظیم بانوان
۱۳۵۴	۱۳۱۴	۱۷ دی	تأسیس کارخانه چیت سازی حد اشرف
۱۳۵۵	۱۳۱۵	اردیبهشت	مراجعت رالاحضرت همایون ولایتعهد از اروپا
۱۳۵۵	۱۳۱۵	دی	واگن آردن احتیاج استخراج نفت قسمت شرق و شمال شرق
۱۳۵۵	۱۳۱۵		پس رکت عمومی دوله اوار - امتیاز لوله کشی
۱۳۵۵	۱۳۱۵		تأسیس کارخانه های قند سازی آیکوه (خراسان) و میاندوآب (آذربایجان)
۱۳۵۵	۱۳۱۵	بهمن	ختم عملیات ساختمان خط آهن شمال و افتتاح آن
۱۳۵۶	۱۳۱۶		رفع اختلافات مرحدی ایران و عراق
۱۳۵۶	۱۳۱۶	تیر	پیمان صدآباد
۱۳۵۶	۱۳۱۶	مهر	تبدیل ادارات صناعت و تجارت بهوزارتخانه

